

2. ÜNİTE

**MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK
YOLUNDA ATILAN ADIMLAR**

KONULAR

İTA.8.2.1.

Birinci Dünya Savaşı'nın sebeplerini ve savaşın başlamasına yol açan gelişmeleri kavrar.

İTA.8.2.2.

Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin durumu hakkında çıkarımlarda bulunur.

İTA.8.2.3.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanması ve uygulanması karşısında Osmanlı yönetiminin, Mustafa Kemal'in ve halkın tutumunu analiz eder.

İTA.8.2.4.

Kuvâ-yı Millîye'nin oluşum sürecini ve sonrasında meydana gelen gelişmeleri kavrar.

İTA.8.2.5.

Millî Mücadele'nin hazırlık döneminde Mustafa Kemal'in yaptığı çalışmaları analiz eder.

İTA.8.2.6.

Misakımillî'nin kabulünü ve Büyük Millet Meclisinin açılışını vatanın bütünlüğü esası ile "ulusal egemenlik" ve "tam bağımsızlık" ilkeleri ile ilişkilendirir.

İTA.8.2.7.

Büyük Millet Meclisine karşı ayaklanmalar ile ayaklanmaların bastırılması için alınan tedbirleri analiz eder.

İTA.8.2.8.

Mustafa Kemal'in ve Türk milletinin Sevr Antlaşması'na karşı tepkilerini değerlendirir.

I. Dünya Savaşı'na Yol Açan Gelişmeler
(I. Dünya Savaşı)

Osmanlı Devleti'nin Son Savaşı: I. Dünya Savaşı
(I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti)

İşgal Yıllarında Anadolu
(Mondros Ateşkes Antlaşması)

Cemiyetler ve Kuvayımiliye
(Kuvayımiliye Hareketi)

İstiklal Yolculuğu/Millî Bilincin Uyandırılması: Geldikleri Gibi Giderler!
(Samsun'a Çıkış, Havza Genelgesi, Amasya Genelgesi)

İstiklal Yolculuğu/Millî Bilincin Uyandırılması: Geldikleri Gibi Giderler!
(Erzurum Kongresi, Sivas Kongresi)

İstiklal Yolculuğu/Millî Bilincin Uyandırılması: Geldikleri Gibi Giderler!
(Amasya Görüşmeleri, Temsil Heyeti'nin Ankara'ya Gelişi)

Bir Milletin Yemini: Misakımillî (Misak-ı Millî'den Büyük Millet Meclisine) Büyük Millet Meclisine Karşı Çıkarılan Ayaklanmalar

Geçersiz Bir Antlaşma: Sevr Antlaşması

1. I. Dünya Savaşı öncesinde İngiltere, büyük bir sömürge imparatorluğu kurmuştu. Siyasi birliğini geç tamamlayan Almanya ise gelişen sanayisi için ham madde ve pazar arayışı içine girdi. Almanya, bir yandan İngiltere'nin sömürgelerine göz dikerken diğer yandan zengin kömür havzası olan Alsas-Loren bölgesini Fransa'dan aldı. Fransa, bu bölgeyi geri alabilmek için İngiltere ile yakınlaştı. Siyasal birliğini geç tamamlayan devletlerden İtalya ise Kuzey Afrika ve Doğu Akdeniz'de yayılmaya çalıştı. İtalya ve Almanya'nın sömürge arayışı içine girmeleri İngiltere'yi endişelendirdi.

Bu bilgide I. Dünya Savaşı'nın yaşanmasına neden olan aşağıdaki alanlardan hangisine ait gelişmelere yer verilmiştir?

- A) Kültürel B) Dinî
C) Askerî D) Ekonomik

2. İngiltere, özellikle zengin bir ham madde kaynağı ve pazar olarak gördüğü Osmanlı Devleti'nin Almanya'nın kontrolüne girmesini istemiyordu. Bu nedenle petrol yataklarının bulunduğu Osmanlı topraklarını ele geçirerek sömürge imparatorluğunu genişletmenin yollarını arıyordu. Fransa'nın en büyük amacı ise Almanya'ya kaptırdığı zengin kömür yataklarına sahip Alsas-Loren bölgesini yeniden ele geçirmekti. Avrupa'da yaşanan bu gerginlik ve rekabet ortamı, I. Dünya Savaşı'na zemin hazırladı.

Bu bilgide I. Dünya Savaşı'nın hangi alanla ilgili olan nedenine değinilmiştir?

- A) Ekonomik B) Dinî
C) Siyasi D) Askerî

3. I. Dünya Savaşı'na zemin hazırlayan en önemli gelişmelerden biri Sanayi İnkılabı idi. Sanayi İnkılabı ile, devletler bir yandan ham madde ve pazar arayışına yöneldi; diğer yandan sömürgecilik yarışı hız kazandı.

Bu bilgilere göre I. Dünya Savaşı'nın başlamasında;

- I. ekonomik,
II. siyasi,
III. kültürel

etmenlerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

4. Siyasi birliğini geç tamamlayan Almanya ve İtalya'nın sömürge arayışı, İngiltere ve Fransa gibi dünyanın önemli bir kısmını sömürgeleştirmiş olan devletleri tedirgin etmekteydi. Avrupa'da oluşan bu durum, Almanya ve İtalya'nın öncülük ettiği İttifak Devletleri grubunun doğmasına neden olurken İngiltere ve Fransa'nın liderliğini çektiği devletler topluluğu da İtilaf Devletleri grubunu ortaya çıkarmıştır. Ortaya çıkan bu bloklaşmalar 1914'te I. Dünya Savaşı'na neden olmuştur.

Buna göre I. Dünya Savaşı'ndan önce, blokların kurulmasında etkili olan unsur aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sınır komşusu olmak
B) Milliyetçilik akımı
C) Askerî güç
D) Ortak çıkarlar

I. Dünya Savaşı'na Yol Açan Gelişmeler (I. Dünya Savaşı)

5.

	İttifak Devletleri	İtilaf Devletleri
I. Dünya Savaşı Öncesinde Gruplar	Almanya, İtalya, Avusturya-Macaristan	İngiltere, Fransa, Rusya
I. Dünya Savaşı Sırasında Gruplara Katılan Devletler	Osmanlı Devleti, Bulgaristan	İtalya, ABD, Sırbistan, Yunanistan, Belçika, Japonya, Romanya, Karadağ

Bu tabloya göre,

- İtalya, savaş sırasında taraf değiştirmiştir.
- Balkan devletlerinin tümü, İttifak Devletleri'nin yanında yer almıştır.
- Farklı kıtalardan devletler savaşa katılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve III
C) II ve III D) I, II ve III

6.

I. Dünya Savaşı'na zemin hazırlayan önemli gelişmelerden biri de 1789 yılında yaşanan Fransız İhtilali'dir. İhtilalle ortaya çıkan "milliyetçilik" düşüncesi, azınlıkların isyan etmelerine neden oldu. Bu isyanlardan en fazla Osmanlı Devleti ile Avusturya-Macaristan İmparatorluğu etkilendi.

Bu açıklamaya göre milliyetçiliğin imparatorlukları etkilemesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çok uluslu bir yapıya sahip olmaları
B) Geniş topraklara sahip olmaları
C) Güçlü ordulara sahip olmaları
D) Güçlü bir ekonomiye sahip olmaları

7.

I. Dünya Savaşı başladığında Japonya, Asya'daki topraklarını genişletmek için İngiltere'nin yanında yer alarak Almanya'ya savaş ilan etmiş ve Almanya'nın Uzak Doğu'daki sömürgelerini ele geçirmiştir. Savaş öncesinde Almanya ile ittifak kuran İtalya, savaş başladığında tarafsızlığını ilan etmiş ancak Almanya ile yaptığı ittifak antlaşmasına uymayarak 1915'te kendisine toprak vadeden İtilaf Devletleri'nin yanında savaşa katılmıştır.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Japonya, yayılcı bir politika izlemiştir.
B) İtalya, İttifak Devletleri grubunda savaşmıştır.
C) Savaş öncesinde oluşan bloklaşmalarda, savaş sırasında değişiklikler yaşanmıştır.
D) Ham madde ve pazar arayışı savaşın nedenlerinden biridir.

8.

I. Dünya Savaşı'nın nedenlerini şöyle sıralayabiliriz:

- Fransız İhtilali'nden etkilenen ulusların millî devletlerini kurmaları ve bu devletlerin sınırlarını genişletme çabaları
- Sanayi İnkılabı'nın sonucunda Batılı devletler arasında hızlanan ham madde ve pazar bulma yarışı
- Devletlerin çıkarları gereği gruplaşmaları

Bu bilgide I. Dünya Savaşı'nın;

- sömürge yarışı,
- devletler arası bloklaşma,
- milliyetçilik akımı

nedenlerinin hangilerinden söz edilmiştir?

- A) Yalnız I B) I ve II
C) II ve III D) I, II ve III

1. I. Dünya Savaşı'nın taraflarından biri olan İttifak Devletleri grubu, Üçlü İttifak Antlaşması'na dayanarak Almanya, İtalya ve Avusturya-Macaristan arasında kurulmuştur. Savaş başladığında ilk olarak tarafsızlığını ilan eden İtalya, bir süre sonra İtilaf Devletleri'nin Avusturya-Macaristan sınırında İtalya lehine düzenleme yapmayı ve İzmir çevresini vadetmeleri üzerine İtilaf Devletleri'nin yanında I. Dünya Savaşı'na dâhil olmuştur.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'nin topraklarına göz dikmiştir.
- B) Savaş sonrasında İzmir, İtalyanların işgaline uğramıştır.
- C) İtalya, taraf değiştirmiştir.
- D) Batı Anadolu'da bazı yerler İtalyanlara vadedilmiştir.

2. 19. yüzyılda Avrupa'da hız kazanan sanayileşme ve bunun sonucu ortaya çıkan sömürgecilik hareketleri, devletler arası çıkar çatışmalarına ve rekabete dönüştü. Devletler, bir yandan ham madde ve pazar arayışına yönelirken diğer yandan sömürgecilik yarışı hız kazandı. Sömürgecilik yarışına katılan devletler, birbirlerine üstünlük sağlamak için hem sanayilerini geliştirdiler hem de hızla silahlandılar.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Ekonomik rekabet, devletler arasında dengelemin bozulmasına neden olmuştur.
- B) Sanayileşme, ham madde ve pazar arayışına yol açmıştır.
- C) Sanayileşme, dünya devletlerini olumlu etkilemiştir.
- D) 19. yüzyılda Avrupa'da ekonomik rekabet yaşanmıştır.

3. I. Dünya Savaşı'na zemin hazırlayan gelişmelerden biri Sanayi İnkılabı idi.

Durum: Sanayi İnkılabı, ham madde ve pazar arayışını gündeme getirmiştir.

Sonuç: Sanayi İnkılabı'nı gerçekleştiren devletler arasında gruplaşmalar başlamıştır.

Verilen durum ve sonuç ilişkisi dikkate alındığında aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Devletler arasındaki sorunların nedeni ham madde ve pazar ihtiyacıdır.
- B) Devletler, sorunlarını barış yoluyla çözmek istemişlerdir.
- C) Sanayileşen devletler, aralarındaki sorunları çözmüşlerdir.
- D) Sanayileşme, dünya barışına katkı sağlamıştır.

4. I. Dünya Savaşı'nın özel nedenleri şunlardır:

- Rusya'nın Panslavizm politikası
- Avusturya-Macaristan'ın Balkanlara hâkim olmak istemesi
- Fransa'nın Almanya'ya kaptırdığı zengin kömür havzası olan Alsas-Loren bölgesini geri almak istemesi
- İngiltere ve Almanya arasındaki siyasi ve ekonomik yarış
- Almanya ve İtalya'nın siyasi birliklerini tamamlamaları ve sömürgecilik rekabetine katılmaları

Bu bilgilere göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Rusya'nın Panslavizm politikası Avusturya-Macaristan'ın çıkarlarına aykırıdır.
- B) Almanya ve Fransa'nın çıkarları çatışmaktadır.
- C) Almanya ve İtalya'nın tutumları, İngiltere'nin çıkarları ile örtüşmektedir.
- D) Devletler arası özel nedenler bloklaşmaların temelini oluşturmuştur.

5. Aşağıda I. Dünya Savaşı'nda tarafları gösteren harita verilmiştir.

Bu haritaya göre taraf ülkelerle ilgili,

- I. Osmanlı Devleti, İttifak Bloku'nda yer almıştır.
- II. Fransa ve Rusya, aynı blokta savaşmıştır.
- III. İtalya, taraf değiştirmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

6.

	I. Dünya Savaşı Öncesinde Bazı Devletlerin Genel Politikaları
İngiltere	I. Dünya Savaşı öncesi dönemde dünyanın en büyük sömürgeci devletiydi. Siyasi birliğini geç tamamlayan Avrupa devletleri ile girdiği sömürgecilik yarışı, I. Dünya Savaşı'nın nedenlerinden biridir.
Fransa	Sedan Savaşı'nda Almanya'nın eline geçen sınır bölgesi Alsas-Loren'i geri almak için mücadele etmiştir. İngiliz-Alman rekabetinde İngiltere'nin yanında yer almıştır. Dönemin büyük sömürgeci devletlerinden biridir.
Almanya	Siyasi birliğini geç de olsa tamamladıktan sonra hızla sanayileşmiş ve sömürge alanı elde etmek için mücadeleye girişmiştir. Orta Doğu'daki emelleri nedeniyle Osmanlı Devleti'ne yakınlaşmıştır.
İtalya	Siyasi birliğini geç tamamlamış ve Akdeniz'de yayılmacı bir politika izlemeye başlamıştır. Avusturya-Macaristan sınırları içinde kalan topraklarını geri almayı amaçlamıştır.

Devletlerin uygulamış oldukları bu politikalara göre I. Dünya Savaşı'nın başlamasında;

- I. devletler arasındaki siyasi rekabetin hızlanması,
- II. sınır anlaşmazlıklarının yaşanması,
- III. devletler arasında ekonomik rekabetin olması

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız II B) Yalnız III C) II ve III D) I, II ve III

1. Aşağıda I. Dünya Savaşı sırasında devletlerin durumunu gösteren harita verilmiştir.

Bu haritaya göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Devletler arasında bloklaşmalar vardır.
- B) İtilaf Devletleri, askerî olarak güçsüz durumdadır.
- C) Avrupa'da tarafsız devletler vardır.
- D) Almanya ve Avusturya-Macaristan, İttifak Bloku'nda yer almıştır.

2. I. Dünya Savaşı öncesi Avrupalı devletler, çıkarları doğrultusunda bloklara ayrılmış ve hızla silahlanmışlardır. Aralarındaki anlaşmazlık yüzünden de gergin bir bekleyişe girmişlerdir. Bu bekleyişin bir savaşa dönüşmesi için bir kıvılcım yeterlidir. Bu kıvılcımı da Avusturya-Macaristan Veliahdı Franz Ferdinand'ın bir Sırp milliyetçisi tarafından suikast sonucunda öldürülmesi çıkarmıştır. Bu olay üzerine Avusturya-Macaristan, Sırbistan'a savaş ilan etmiş; Almanya, Avusturya-Macaristan'ın yanında, Rusya ise Sırbistan'ın yanında yer almıştır. Almanya'nın Fransa'ya saldırması üzerine, İngiltere harekete geçerek Almanya'ya savaş açmıştır.

Bu bilgilere göre I. Dünya Savaşı ile ilgili,

- I. Avusturya-Macaristan veliahdının öldürülmesi, savaşın görünen nedeni olmuştur.
- II. İngiltere ve Fransa, ortak hareket etmiştir.
- III. Almanya ile Rusya, farklı gruplarda yer almıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) I, II ve III

I. Dünya Savaşı'na Yol Açan Gelişmeler (I. Dünya Savaşı - II)

3.

Osmanlı Devleti	- İngiltere, Fransa ve Rusya'ya karşı duyulan güvensizlik nedeniyle dış politikada destek arayışına girmesi - Daha önceki savaşlarda kaybettiği toprakları geri almak istemesi
Almanya	- Ham madde ihtiyacını gidermek için sömürge arayışına girmesi - Fransa ile Alsas-Loren bölgesi üzerinde anlaşmazlık yaşamaması
İtalya	Ham madde ihtiyacını gidermek için sömürge arayışına girmesi
Rusya	Balkanlarda egemenlik kurmak isteyen Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ile çıkar çatışmasına girmesi
İngiltere	- Sahip olduğu geniş sömürge ağını korumak istemesi - Sömürge arayışında olan Almanya ile çıkar çatışmasına girmesi
Avusturya-Macaristan İmparatorluğu	Balkanlarda Rusya'nın uyguladığı Panславизм politikasından dolayı Almanya ile yakınlaşması ve onunla birlikte hareket etmesi
Fransa	- Almanya'ya karşı İngiltere ile birlikte hareket etmesi - Zengin kömür yataklarına sahip olan Alsas-Loren bölgesini Almanya'dan geri almak istemesi

Bu tabloya göre devletlerin I. Dünya Savaşı'na girme nedenleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Almanya ile İngiltere, birbirleriyle farklı gruplarda yer almıştır.
- B) İngiltere ve Fransa, müttefik durumundadır.
- C) Rusya, Osmanlı Devleti'nin karşısında savaşmıştır.
- D) Almanya ile Rusya'nın savaşta ortak çıkarları vardır.

4. Rusya'nın Balkanlarda uyguladığı Panславизм (Slavları birleştirme) politikası, I. Dünya Savaşı'nın önemli nedenlerinden birisidir. Rusya, Panславизм politikası doğrultusunda Balkan milletlerini ayaklandırarak sıcak denizlere açılmak istedi ancak bu durum Osmanlı Devleti ve Avusturya Macaristan İmparatorluğu'nu rahatsız etti çünkü Slav milliyetçiliğini körükleyen bu hareket yıkıcı bir etkiye sahipti.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Fransız İhtilali ile yayılan milliyetçilik akımı, I. Dünya Savaşı'nın nedenlerinden birini oluşturur.
- B) I. Dünya Savaşı'nın yaşanmasında ham madde ve pazar arayışının artması ve sömürgecilik yarışı etkili olmuştur.
- C) Avusturya Macaristan İmparatorluğu ile Rusya, ortak çıkarlara sahip olduğu için birlikte hareket etmişlerdir.
- D) Rusya'nın sıcak denizlere inme isteği, Osmanlı Devleti ile yakınlaşmasına neden olmuştur.

MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

Osmanlı Devleti'nin Son Savaşı: I. Dünya Savaşı

(I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti)

1. Ceren Öğretmen, öğrencilerine “I. Dünya Savaşı'ndan sonra, çok uluslu devletler yıkılarak yerine ulusal devletler kurulmuştur.” diyerek I. Dünya Savaşı'nın sonuçlarından söz etmiştir.

Buna göre Ceren Öğretmen öğrencilerine, I. Dünya Savaşı'nın aşağıdaki alanlardan hangisiyle ilgili sonucundan söz etmiştir?

- A) Sosyal B) Ekonomik
C) Siyasi D) Askerî

2. Yarbay Mustafa Kemal, Çanakkale'deki Anafartalar Savaşı'nda cephanesi bittiği için geri çekilmek isteyen askerlere, “Ben size taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum. Biz ölünceye kadar geçecek zaman içinde yerimizi başka kuvvetler ve başka kumandanlar alabilir.” diyerek onların direnme azmini artırmış ve savaşın gidişatını değiştirmişti.

Mustafa Kemal'in bu emri vermesinde etkili olan kişilik özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İnkılapçılık B) Kararlılık
C) Çok yönlülük D) Barışseverlik

3. Almanya'nın I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'ni yanında istemesinin nedenlerinde biri de Osmanlı halifesinin Müslüman toplumlar üzerindeki etkisinden faydalanarak İtilaf Devletleri'nin sömürgelerinde ayaklanmalar çıkartıp zor durumda kalmalarını sağlamaktır.

Buna göre Almanya, Osmanlı Devleti'nin hangi gücünden faydalanmayı amaçlamıştır?

- A) Siyasi B) Dinî
C) Ekonomik D) Askerî

4. Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı sırasında Bulgaristan ve Avusturya-Macaristan'a yardım etmek amacıyla Romanya, Galiçya ve Makedonya cephelerinde de savaşmıştır.

Buna göre Osmanlı Devleti'nin mücadele ettiği bu cepheler ile ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılabilir?

- A) Taarruz savaşı yaptığı cephelerdir.
B) İngilizlere karşı mücadele etmiştir.
C) Müttefiklerine yardım ettiği cephelerdir.
D) Orta Doğu'da bulunan cephelerdir.

5. I. Dünya Savaşı'nın etki alanı, Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesi ile genişlemiştir.

Bu durum Osmanlı Devleti'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle ilgilidir?

- A) Asya ve Avrupa'da topraklarının olmasıyla
B) Asker sayısının çok olmasıyla
C) Ham madde açısından zengin olmasıyla
D) Çok uluslu bir yapıya sahip olmasıyla

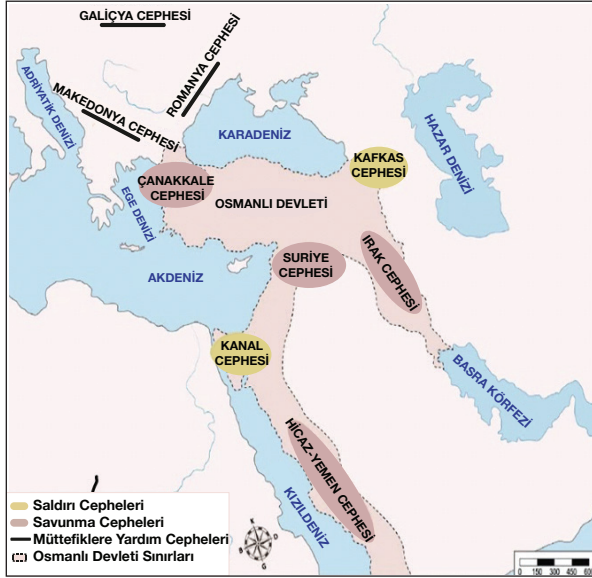
6. I. Dünya Savaşı'nda Kanal Cephesi, İngiltere'nin elinde bulunan Mısır'ı geri almak ve Süveyş Kanalı'nı ele geçirerek İngilizlerin sömürgeleriyle bağlantısını kesmek isteyen Osmanlı Devleti tarafından açılmıştır.

Bu bilgiye göre, Kanal Cephesi ile ilgili aşağıdaki çıkarımlardan hangisi yapılabilir?

- A) İtilaf Devletlerinin, amaçlarına ulaşmak için açtıkları bir cephe dir.
B) Osmanlı Devleti, bu cephede başarılı olmuştur.
C) Osmanlı Devleti, taarruz harekâtında bulunmuştur.
D) İngilizler, sömürgelerinin güvenliğini sağlamak için açmıştır.

7. Aşağıdaki haritada Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı sırasında savaştığı cepheler verilmiştir.

Bu haritaya göre Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sınırları dışında da savaşımıştır.
B) Kendi toprakları dışında savaşımamıştır.
C) Birden çok cephede mücadele etmiştir.
D) Kanal Cephesi'nde taarruz savaşı yapmıştır.
8. I. Dünya Savaşı başladığında Osmanlı Devleti'nin aldığı tedbirler şunlardır:

- Tarafsızlığını ilan etti.
- Boğazları ulaşımına kapattı.
- Ülke genelinde seferberlik başlattı.
- Kapitülasyonları kaldırdığını duyurdu.

Osmanlı Devleti'nin aldığı bu tedbirlerle;

- I. ülke güvenliğini sağlamak,
II. İtilaf Devletleri'nin desteğini almak,
III. ekonomik bağımlılıktan kurtulmak

amaçlarından hangilerini taşıdığı söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) I ve III
C) II ve III
D) I, II ve III

9. I. Dünya Savaşı'ndan sonra sınırlar yeniden çizildi, mağlup devletler kadar galip devletler de yıkıma uğradı. Ülkeler ve şehirler harap oldu. I. Dünya Savaşı, Avusturya-Macaristan ve Osmanlı Devleti gibi geniş topraklar üzerinde egemen olan güçlü devletlerin tarihe karışmasına neden olurken; Türkiye, Polonya, Çekoslovakya, Macaristan ve Yugoslavya gibi yeni ulus devletlerin kurulmasına yol açtı.

I. Dünya Savaşı sonrasında yaşanan bu gelişmelere göre,

- I. Yeni devletler kurulmuştur.
II. Sivil savunma teşkilatları kurulmuştur.
III. Çok uluslu imparatorluklar yıkılmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) I ve III

10. I. Dünya Savaşı'nın Avrupa kıtasında yayılma belirtileri üzerine zor durumda kalacağını düşünen Almanya, Osmanlı Devleti'nin ittifak önerisini yeniden gözden geçirdi. Olası bir dünya savaşında Osmanlı Devleti önemli bir rol üstlenebilirdi. İtilaf Devletleri'nin güçleri bölünmeli ve savaşın alanı genişlemeliydi.

Bu metne göre Almanya'nın, Osmanlı Devleti'nin savaşa girmesini;

- I. yeni cephelerin açılacak olması,
II. savaş yükünün hafifleyecek olması,
III. Osmanlı ordusunun teknolojisinden faydalana-
bilecek olması

nedenlerinin hangilerinden dolayı istediği söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) I, II ve III

MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

Osmanlı Devleti'nin Son Savaşı: I. Dünya Savaşı

(I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti - I)

- Osmanlı Devleti; 1911'de Trablusgarp Savaşı'nı, 1912-1913'te Balkan Savaşları'nı yaşamıştı. Bu savaşlarda büyük kayıplar yaşayan Osmanlı Devleti'nin barış ortamına ihtiyacı vardı. Ancak I. Dünya Savaşı tehlikesinin ortaya çıkması, Osmanlı yöneticilerini endişelendirmekteydi. Bu nedenle Osmanlı Devleti ilk olarak, İngiltere'nin liderliğini çektiği İtilaf Devletleri'ne katılmak istedi. Ancak bu isteği kabul edilmeyince Almanya'ya ittifak önerisinde bulundu. 1914'te başlayan savaş sırasında Almanya dört bir yandan çevrelenmiş durumda bulunuyordu. Osmanlı Devleti'nin coğrafi konumundan dolayı savaşa girmesinin kendi üzerindeki baskıları azaltacağı düşüncesiyle bu öneriyi kabul etti.

Bu bilgilere göre Osmanlı Devleti ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

20. yüzyıl başlarında birden çok savaş yaşamıştır.
 - Jeopolitik konumu, Almanya ile antlaşmasını sağlamıştır.
 - I. Dünya Savaşı sürecinde tarafsızlık politikasını korumuştur.
 - Siyasi yalnızlıktan kurtulmaya çalışmıştır.
- I. Dünya Savaşı'nda İttifak Bloku'nda yer alan Almanya, bir yandan İngiltere ve Fransa ile diğer yandan Rusya gibi büyük ve güçlü devletlerle mücadele etmiştir. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesiyle Kafkas, Kanal, Çanakkale, Irak-Basra, Hicaz-Yemen ve Suriye-Filistin gibi yeni cephe açılmıştır. Bu durum Almanya'nın Avrupa'daki savaş yükünün hafiflemesini ve savaşta rahat bir nefes almasını sağlamıştır.

Bu bilgilere göre Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na katılmasının aşağıdakilerden hangisine yol açtığı söylenebilir?

- Osmanlı Devleti'nin daha önce kaybettiği toprakları geri kazanmasına
 - Savaşın daha geniş bir alana yayılmasına
 - İtilaf Devletleri arasında görüş ayrılıklarının meydana gelmesine
 - Osmanlı Devleti'nin sömürgecilik faaliyetlerine başlamasına
- Durum:** I. Dünya Savaşı sırasında ABD tarafından İtilaf Devletleri'ne onaylatılan Wilson İlkeleri'nin maddelerinden bazıları şunlardır:
 - Galip devletler, mağlup devletlerden toprak ya da savaş tazminatı almayacak almayacak.
 - Osmanlı Devleti'nin topraklarında Türklerin çoğunlukta olduğu yerlerde Osmanlı egemenliği sağlanacak sağlanacak.

Gelişme: Osmanlı Devleti'nin savaştan çekilmesinde etkili olan unsurlardan biri de Wilson İlkeleri'dir. Bu ilkelere güvenen Osmanlı Devleti, İtilaf Devletleri'nden ateşkes istemiş ve bunun üzerine taraflar arasında Mondros Ateşkes Antlaşması imzalanmıştır. Ateşkesin imzalanmasından kısa bir süre sonra Türk toprakları hızla işgal edilmiştir.

Bu bilgilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- I. Dünya Savaşı, İttifak Devletleri'nin lehine sonuçlanmıştır.
- İtilaf Devletleri, Wilson İlkeleri'ne aykırı davranmıştır.
- Wilson İlkeleri, Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünün korunmasını sağlamıştır.
- İtilaf Devletleri'nin ilkelere uymaması, ABD ile İtilaf Devletleri arasında çatışmaya neden olmuştur.

4.

Mustafa Kemal Paşa'nın I. Dünya Savaşı Öncesindeki Düşünceleri	I. Dünya Savaşı öncesinde, Avrupa'daki devletler arası rekabeti değerlendirerek çıkabilecek bir savaşı Almanların kaybedeceğini söylemiştir. Alman ordularının Batı ve Doğu Avrupa'dan geri çekilmesini ve kuvvet dengesini asker kişiliğiyle iyi değerlendiren Mustafa Kemal, "Alman kuvvetleriyle beraber olanlar yenilecektir. Fransa'da katıldığım son manevralardan hatırımda kaldığına göre Fransız ordusunun büyük toplantı yeri güneydedir. Paris üzerine yürümekte olan Alman ordularına karşı hücum beklenebilir..." ifadelerini kullanmıştır.
I. Dünya Savaşı Öncesinde Osmanlı Hükûmetinin Genel Düşüncesi	Yönetimde bulunan İttihat ve Terakki Partisinin yöneticilerinden Enver Paşa'ya göre, Avrupa'da askerî bakımdan en kuvvetli devlet Almanya'dır. Bundan dolayı savaşı kazanma ihtimali de yüksektir. Bu nedenle Osmanlı Devleti, I. Dünya Savaşı'nda Almanya ile ortak hareket etmelidir.

Buna göre Mustafa Kemal Paşa ile ilgili,

- I. Osmanlı yönetimi ile farklı görüşlere sahiptir.
- II. Dönemin şartlarını iyi analiz etmiş, ileri görüşlü bir askerdir.
- III. Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı dışında kalması yönünde fikir beyan etmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

5. Osmanlı Devleti, 19. yüzyıldan itibaren Batılı devletlere karşı varlığını "denge politikası" ile korumuştur. Güçlü Batılı ülkeler arasındaki derin çelişkiler sayesinde, bu politikası Osmanlı'nın uzun süre ayakta kalmasını sağlamıştır. Ancak I. Dünya Savaşı öncesinde bir araya gelen İngiltere, Fransa ve Çarlık Rusya, Osmanlı topraklarını gizli planlarla paylaşmışlardır. Bu nedenle Osmanlı Devleti'nin kendi ittifakları içinde yer almasını istememişlerdir. Bunun üzerine Osmanlı Devleti, Almanya'nın yanında yer alarak varlığını sürdürmeyi amaçlamıştır.

Buna göre Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na Almanya'nın yanında katılmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Siyasi yalnızlıktan kurtulmak
- B) Sınırlarını genişletmek
- C) Turancılık idealini gerçekleştirmek
- D) Sömürgecilik yarışında söz sahibi olmak

6. "İngilizlerin zırhlılarımıza el koymaları ve bedelini geri vermemeleri, hükûmetin Almanlarla ittifak yapmasına sebep oldu. Rusya'nın Boğazlara saldırması karşısında vatani başka şekilde savunmaya imkân kalmamıştı. Erkan-ı Harbiyemizi onlara teslim ettik. Bütün seferberlik planlarımızı Almanlar yaptı. Bizler sadece onlara malzeme hazırladık. Onlardan gizli bir şeyimiz yok."

Kâzım Karabekir

Kâzım Karabekir'in bu sözlerine göre Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na Almanya'nın yanında girmesinde;

- I. millî çıkarları koruma düşüncesi,
- II. savaşı geniş alanlara yayma isteği,
- III. İtilaf Devletleri'ne karşı yardım alma isteği

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız II B) Yalnız III
C) I ve II D) I ve III

MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

Osmanlı Devleti'nin Son Savaşı: I. Dünya Savaşı

(I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti - II)

1. İttihat ve Terakki liderlerinden Harbiye Nazırı Enver Paşa, Almanya'nın I. Dünya Savaşı'nı kazanacağına inanıyor ve Osmanlı Devleti'nin bu devletin yanında savaşa girmesi gerektiğini düşünüyordu. Bunun için de 2 Ağustos 1914'te Osmanlı Devleti ile Almanya arasında bir dostluk ve ittifak antlaşması imzalanmasını sağlamıştı. Enver Paşa'nın Almanya'nın yanında yer almak istemesi kadar Almanlar da Osmanlı Devleti'nin bu savaşta kendileri ile birlikte hareket etmesini istiyorlardı. Aşağıdaki tabloda Almanya'nın I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'ni kendi yanında savaşa çekme nedenleri verilmiştir.

Osmanlı Devleti'nin Nesi Var?	Almanya'nın Ne İşine Yarar?
Halifenin kutsal cihat ilan etme gücü	→ İngiliz sömürgelerindeki Müslümanların ayaklanmasını sağlama
Boğazlar ve Süveyş Kanalı, Berlin-Bağdat-Basra Demir Yolu	→ • İngiltere'nin sömürgeleriyle ve Rusya ile olan bağlantısını engelleme • Bakü petrollerine ve Hindistan'a ulaşma
Nüfusu ve asker sayısı	→ Savaşı daha geniş alanlara yayarak cephe sayısını artırma
Ham madde kaynakları	→ Gelişen sanayisi için Osmanlı Devleti'nin sahip olduğu yer altı ve yer üstü kaynaklarını kullanma

Buna göre Almanya'nın I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'ni yanına çekerek aşağıdaki alanların hangisinde çıkar elde etmeye çalıştığı söylenemez?

- A) Dinî B) Ekonomik C) Teknolojik D) Askerî

2. Hicaz-Yemen Cephesi'ndeki savaşlar, İngilizler tarafından Osmanlı Devleti'ne karşı kışkırtılıp desteklenen Arapların ayaklanmaları üzerine başladı. Mekke Emiri Şerif Hüseyin, kutsal toprakları korumak üzere burada bulunan Osmanlı kuvvetlerine karşı ayaklanarak bağımsızlığını ilan etti. Hicaz ve Yemen'de başlayan Arap isyanlarının büyümesi üzerine Osmanlı Devleti, bölgeye takviye kuvvetler göndererek cephe komutanlığına Fahrettin Paşa'yı atadı. Fahrettin Paşa, Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra da teslim olmayı reddedip kutsal toprakları savunmaya devam etti. Ancak giderek ağırlaşan cephe, erzak ve ilaç sıkıntısı nedeniyle teslim olmak zorunda kaldı.

Bu bilgilere göre, Hicaz-Yemen Cephesi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Araplar, Osmanlı Devleti'ne destek olmuştur.
B) Bazı Osmanlı yöneticileri, İngilizlerin kışkırtmalarından etkilenmiştir.
C) Olumsuz koşullar, cephenin sonucunu etkilemiştir.
D) Osmanlı Devleti başarısız olmuştur.

3. Osmanlı yöneticileri, I. Dünya Savaşı'na katılmak için ilk ittifak teklifini İtilaf Devletleri'ne yaptılar. Bunda Almanya'ya karşı duyulan kırılgınlığın da etkisi vardı. Çünkü Osmanlı yöneticileri son dönemde yaptıkları savaşlarda müttefik bildikleri Almanlardan destek görememişti. İngiltere ile müttefik olunması hâlinde ise Osmanlı Devleti üzerindeki Rus baskısının İngilizler tarafından önleneyeceğini düşünüyorlardı. Ekonomik ve askerî gücü iyice zayıflamış olan Osmanlı Devleti'nin bu ittifak teklifi, Rusların da etkisiyle İngilizler tarafından reddedildi. Ancak Osmanlı Devleti'nin karşı blokta yer almasını istemeyen İngilizler, onu savaşın sonuna kadar tarafsız tutma gayreti içine girdiler. Osmanlı Devleti'nin tarafsız kalması hâlinde savaşın sonunda kapitülasyonları gözden geçirebileceklerini vadettiler. Osmanlı Devleti ise tarafsız kalması karşılığında kapitülasyonların kaldırılması, Ege adalarının kendisine verilmesi, Mısır meselesinin çözülmesi gibi isteklerde bulundu. Fakat İngiltere ve Fransa bu isteklere olumlu yanıt vermediler.

Bu bilgilere göre Osmanlı Devleti'nin tutumuyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kaybettiği toprakları geri almaya yönelik bir politika izlemiştir.
 B) Başka devletlere verdiği ekonomik ayrıcalıkları genişletmiştir.
 C) İçinde bulunduğu siyasi yalnızlıktan kurtulmaya çalışmıştır.
 D) Uluslararası siyasette denge politikası uygulamaya çalışmıştır.

4. Irak Cephesi, I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı sınırları içinde açılan cephelerden biridir. Bu cephe İngilizler tarafından açılmıştır. İngilizlerin Irak Cephesi'ni açmalarında şu amaçlar etkili olmuştur:

- Afrika ve Hindistan yolunun güvenliğini sağlamak
- Abadan ve Irak petrolünü ele geçirmek
- Rus Çarlığı'na güneyden yardım götürmek

Buna göre İngilizlerin Irak Cephesi'nde elde edebilecekleri olası bir zaferle;

- I. Osmanlı Devleti'nin başkentini ele geçirmek,
 II. ekonomik gelirlerini artırmak,
 III. savaştaki müttefiklerine destek vermek,
 IV. sömürgeleriyle olan bağlantısının kesilmesini önlemek

durumlarından hangilerini amaçladığı söylenebilir?

- A) I ve III
 B) II ve IV
 C) II, III ve IV
 D) I, II, III ve IV

5. I. Dünya Savaşı sonunda yenilen devletlerin durumlarını görüşmek ve yapılacak barış antlaşmalarının esaslarını belirlemek amacıyla 18 Ocak 1919 tarihinde Paris Barış Konferansı toplandı. 32 devletin temsilcilerinin katıldığı konferansta İngiltere, ABD, Fransa, İtalya ve Japonya etkili oldu. Konferansa katılan ABD'nin amacı Milletler Cemiyetinin kurulmasını sağlamaktı. İngiltere ve Fransa ise barışı sağlamaktan daha çok kendi çıkarlarını gerçekleştirmek amacındaydı. Konferansta daha önce gizli antlaşmalarla İtalya'ya verilen İzmir ve çevresi, İngilizlerin desteği ile Yunanistan'a verildi ve Yunan ordusunun İzmir'i işgal etmesi kararlaştırıldı. İtalya bu karara tepki gösterdi ve konferansı terk etti.

Bu bilgilere göre Paris Barış Konferansı'nın sonuçlarıyla ilgili,

- I. İtilaf Devletleri arasında görüş ayrılıkları ortaya çıkmıştır.
 II. İngiltere, Batı Anadolu'da kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmiştir.
 III. Osmanlı Devleti ile İtilaf Devletleri arasında barış antlaşması imzalanmıştır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II
 B) I ve III
 C) II ve III
 D) I, II ve III

MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

İşgal Yıllarında Anadolu

(Mondros Ateşkes Antlaşması)

1. Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra İtilaf Devletleri'nin donanmaları 13 Kasım 1918'de İstanbul'a gelmiştir. Bu sırada Suriye Cephesi'nden İstanbul'a dönen Mustafa Kemal, İstanbul'da düşman gemilerini görünce "Geldikleri gibi giderler." diyerek görüldüğü durumla ilgili düşüncelerini dile getirmiştir.

Mustafa Kemal bu sözle aşağıdakilerden hangisini vurgulamıştır?

- A) İşgallerin sona ereceğini
- B) İşgallere karşı bir şey yapılamayacağını
- C) İstanbul Hükûmetinin kararlarını desteklediğini
- D) Bölgesel kurtuluşu hedeflediğini

2. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 24. maddesine göre, doğudaki altı vilayette (Erzurum, Van, Elâzığ, Diyarbakır, Sivas ve Bitlis) karışıklık çıkarsa İtilaf Devletleri bu illerin herhangi bir kısmını işgal hakkına sahip olacaktı.

İtilaf Devletleri antlaşmanın bu maddesiyle aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmek istemiştir?

- A) Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü korumayı
- B) Anadolu topraklarını işgale açık hâle getirmeyi
- C) Osmanlı Devleti'ni savunmasız bırakmayı
- D) Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurmayı

3. Mondros Ateşkes Antlaşması'nın 7. maddesine göre; "İtilaf Devletleri, güvenliklerini tehdit eden bir durum olursa herhangi bir stratejik noktayı işgal edebilecektir."

İtilaf Devletleri'nin bu maddeyle ulaşmak istedikleri amaç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Anadolu'nun işgaline zemin hazırlamak
- B) Haberleşmeyi denetim altına almak
- C) Osmanlı Devleti'ni savunmasız bırakmak
- D) Osmanlı Devleti'nin gelir kaynaklarına el koymak

4. Mondros Ateşkes Antlaşması'na göre; tüm telsiz, telgraf hatlarının kontrolü; Toros tünelleri ve bütün demir yollarının denetimi İtilaf Devletleri tarafından sağlanacaktır.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın bu maddesi aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmeye yöneliktir?

- A) Halkın, işgallerden haberdar olmasını ve örgütlenmesini engellemeye
- B) Osmanlı Devleti'ni savunmasız bırakmaya
- C) Osmanlı topraklarının işgaline hukuki zemin hazırlamaya
- D) Osmanlının toprak bütünlüğüne zarar vermeye

5. I. Dünya Savaşı sonucunda 30 Ekim 1918'de İtilaf Devletleri ile Osmanlı Devleti arasında imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması'nda "Çanakkale ve İstanbul boğazları açılacak ve bu yerlerdeki istihkâmlar İtilaf Devletleri'nce işgal edilecektir." maddesi de yer almıştır.

Bu madde, aşağıdakilerden hangisine kanıt olarak gösterilemez?

- A) Savaş, Osmanlı Devleti'nin aleyhine sonuçlanmış.
- B) İtilaf Devletleri, Anadolu ile Rumeli arasındaki bağlantıyı kesmeye çalışmışlardır.
- C) İstanbul, resmen işgal edilmiştir.
- D) Osmanlı Devleti, baskı altında tutulmaya çalışılmıştır.